

سفرانی آقای مدنیان

در همایش ارتقای کیفی پژوهش در آموزش و پرورش در ۲۳/۹/۸۴

بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله رب العالمين.

بنده صمیمانه میلاد مسعود حضرت امام رضا علیه السلام را خدمت همه‌ی همکاران عزیز و ارجمند تبریک و تهنیت عرض می‌کنم و برای همه‌ی عزیزان از برکات خداوند بزرگ آرزوی سلامتی و توفیق دارم و باید تشکر کنم از همه‌ی عزیزان همکارم در مجموعه‌ی آموزش و پرورش استان که نسبت به امر تحقیق اهتمام دارند و پژوهش را سر لوحه‌ی کار خودشان قرار داده‌اند. چه معلمان در سطح کلاس درس، مدیران در سطح مدرسه و کارشناسان و مدیران در سطح ادارات و این‌که عادت کنیم آن‌چه را که می‌خواهیم دنبال کنیم کلید آن را تحقیق بدانیم و با تحقیق سعی کنیم با چشم باز حرکت کنیم.

یک اصطلاحی در بین افراد نیروی هوایی و خلبان‌هاست که می‌گویند پرواز دو نوع ممکن است. یکی پرواز کور و یکی پرواز با چشم باز؛ و در حقیقت هواپیماهای جنگی بیشتر از ابزار چشم باز استفاد می‌کنند و این برای این است که خلبان بتواند روشن‌تر و دقیق‌تر برنامه‌ی خود را داشته باشد.

امروز هم ما و شما که عهده‌دار مسائلی و مسؤلیت‌هایی هستیم، به‌طور قطع باید این چشم باز و این بصیرت را برای این‌که بتوانیم کار خود را به‌درستی انجام بدهیم، داشته باشیم و به‌نظر من می‌رسد بحث تحقیق می‌تواند به‌ما این بصیرت را بدهد و این وظیفه‌ی ماست که هر روز بیشتر خود را عادت دهیم که از این ابزار در مدیریت و کلاس‌داری خود استفاده کنیم. از دوستان برگزار کننده‌ی این جلسه هم که به‌سیاق هفت، هشت سال گذشته، روز پژوهش را برنامه‌ریزی کرده‌اند، تشکر می‌کنم و این امید را دارم که جلسه‌ی امروز هم بتواند در این جهتی که داریم ما را کمک دهد و البته یک تشکر دیگر هم بایستی داشته باشیم از عزیزان همکارم در آموزش و پرورش و نیز استادان محترم دانشگاه که آموزش و پرورش را در قالب شورای تحقیقات و یا کمیسیون‌های تخصصی در این سال‌های گذشته یاری داده‌اند و سبب شده‌اند تا با این دید مشترک و همکاری و همراهی بتوانیم گام‌هایی را در این مسیر برداریم.

عنوان همایش ارتقای کیفی پژوهش در آموزش و پرورش بحث مهمی است و البته با توجه به این‌که نزدیک به پانزده سال از شروع

کارمان در این بخش می‌گذرد، به‌نظرم می‌رسد این بلوغ را آموزش و پرورش استان پیدا کرده است که بتواند وارد مباحث مهم‌تر، عمیق‌تر و یا به‌تعبیری کیفی‌تر شود.

حرکت‌هایی که در استان انجام گرفته ما را بیشتر نیازمند پژوهش‌های کیفی‌تر می‌کند تا پژوهش‌های کیفی‌بتواند این حرکت‌ها را در استان ان‌شاءالله مؤثرتر و با اشکال‌های کم‌تر همراه کند.

به‌نظر می‌رسد که امروز آموزش و پرورش شدیداً نیازمند پژوهش است زیرا ما با دو دسته مسائل رو به‌رو هستیم. آموزش و پرورش امروز اگر به آن نگاه کنیم و با دیدی کارشناسی به آن نگاه کنیم به‌ما می‌گوید که آموزش و پرورش امروز از یک‌سری دردهای مزمن و یا بسیار مزمن برخوردار است و شما هم که الان به‌ذهن خودتان مراجعه کنید می‌توانید تعدادی از این دردهای مزمن را برای خودتان و در ذهن خودتان ردیف کنید. چون قصد ندارم خیلی مصدع عزیزان باشم به‌چند مورد از این‌ها اشاره می‌کنم.

درد مواجه بودن آموزش و پرورش با پدیده‌ای به‌نام کسری بودجه که در حقیقت همه‌ی پر و بال‌های آموزش و پرورش را بسته است و حرکت را برای او بسیار سخت کرده و بیش‌تر زمان و ذهن و توان افراد را به‌خودش مشغول می‌کند که اگر قدری زکاوت، هوشیاری، توجه، آینده‌نگری در مسؤولان به‌خصوص مسؤولان رده‌های میانی و بالایی یک مقداری کم شود، می‌شود بگوییم هیچ کار دیگری در آموزش و پرورش انجام نمی‌شود. چون همه‌ی ذهن‌ها متمرکز می‌شود روی این قصه. این یک درد مزمن و یا بسیار مزمن است و همیشه آموزش و پرورش را به‌چالش کشانده. سال‌های گذشته بوده امسال هم هست و نمی‌دانم آیا در سال‌های آینده هم خواهد بود یا نه. البته دعای ما این است که بلکه این درد مزمن از آموزش و پرورش جدا شود.

مشکل ساختاری آموزش و پرورش یکی از دردهای مزمن است که ما به‌لحاظ ساختاری و به‌لحاظ ترکیبی که به‌جهت مدیریت آموزش و پرورش داریم، دچار مشکل هستیم.

تمرکز در آموزش و پرورش و تعلیم و تربیت سازگار نیست. تمرکز با بعضی از سیستم‌های اداری سازگار است، اما با تعلیم و تربیت سازگار نیست. مادر آموزش و پرورش با تمرکز مواجه هستیم.

امروز ما با یک‌سری مسائل جدید و یا به‌تعبیری مستحده هم

مواجه هستیم که این‌ها هم مسائلی است که آموزش و پرورش را به‌چالش کشانده یا آموزش و پرورش با آنها مواجه است. مسائلی مانند مواجه شدن دنیای امروز با رسانه‌ها است. این مسأله بسیار، بسیار مهمی است که اگر برای آن چاره‌اندیشی نشود، به‌عنوان یک درد مزمن در آینده گریبان آموزش و پرورش را می‌گیرد و بسیاری از مسائلی که می‌دانید از این رهگذر شما با آن مواجه می‌شوید. من منظورم این نیست که این رسانه‌ها بد هستند یا نباید مورد استفاده قرار گیرند، بلکه مواجه شدن آموزش و پرورش و این‌که چگونه باید مواجه بشود، مسأله است.

بحث تغییراتی که در مسائل اجتماعی و روابط اجتماعی ایجاد شده و می‌دانید امروز جامعه‌ی ما به‌مانند جامعه‌ی دیروز و جامعه‌ی سال‌های گذشته نیست و این‌جاست که با مسائل اخلاقی، مسائل تربیت اجتماعی و مسائل رفتاری و... مواجه هستیم و خیلی اوقات برای شما به‌عنوان یک مسأله‌ی تعجب برانگیز از آنها تلقی می‌کنید و این می‌رساند که به‌عنوان مسأله است و دانش‌آموزان ما امروز، دانش‌آموزانی هستند با شرایط جدید که اصلاً این دانش‌آموز، این دختر و این پسر با شرایط دانش‌آموزان دیروزی، ده سال پیش، پانزده سال پیش متفاوت است.

کتاب‌های درسی ما از مهم‌ترین مسائلی است که باید مورد توجه و بازنگری قرار بگیرد. کتاب‌های درسی که در سال‌های گذشته تنظیم می‌کردیم و آن روش‌ها و رویه‌هایی که داشتیم و نوع نگاه‌ی که به‌معلم و دانش‌آموز داشتیم، تغییر کرده است. برای تنظیم کتاب درسی امروز، هم معلم ما و هم دانش‌آموز ما متفاوت شده. بنابراین کتاب درسی ما نمی‌تواند کتاب درسی دیروز و روزها و سال‌های گذشته باشند. روحیه‌ی جستجوگری که امروز در دانش‌آموزان ما، در کلاس‌های درسی به‌وجود آمده این یک وضعیت جدیدی است که دانش‌آموز ما در برابر معلم و رویه‌روی معلم نشانده.

این‌ها بخشی از مسائلی است که می‌توانیم به‌عنوان مسائل جدید مطرح کنیم. با این مجموعه چه باید بکنیم و چگونه می‌توانیم این مجموعه دردهای مزمن و یا مسائل جدید را بتوانیم حل و فصل کنیم و آموزش و پرورش که اهمیت آن هم بر کسی پوشیده نیست.

آموزش و پرورش مبنای توسعه است. کلید توسعه است. عامل اصلی توسعه است. آموزش و پرورش عهده‌دار تربیت انسانی است که این انسان محور توسعه است. این آموزش و پرورش با این اهمیت است و آن هم مسائلی که باید بکنیم؟ به‌نظر می‌رسد که

امروز ما شدیداً نیازمند بحث پژوهش در آموزش و پرورش هستیم. پژوهش نه برای یک قشر خاص، بلکه پژوهش برای همه. پژوهش نه فقط برای مدیران سطوح عالی، که پژوهش برای همه‌ی مدیران، برای معلمان، برای دانش‌آموزان و خوب می‌دانید که امروز دیگر اینکه ما بتوانیم دانش‌آموزان را با آن وضعیت‌ها دنبال کنیم گذشته و می‌بایستی بحث پژوهش را در کلاس‌های درس خودمان داشته باشیم. منظورم از پژوهش آن‌طوری نیست که متأسفانه بعضی معلم‌ها یک پژوهشی را به‌دانش‌آموز می‌دهند و می‌گویند برو آن طوری. این‌که ما بتوانیم واقعاً دانش‌آموزانمان را نسبت به آن‌چه که دوروبر اوهست، پرسشگر و جستجوگر بار بیاوریم. دانش‌آموزانمان را ببریم در خیابان، در باغ، در پارک، در کارخانه و امثال اینها و بخواهیم آن‌چه را که می‌بینند را بنویسند. شما اگر از این فیلم‌هایی که از بعضی مدرسه‌های خارج از کشور پخش می‌شود، نگاه کنید، می‌بینید به‌همین صورت عمل می‌کنند و دانش‌آموزان را روز اول این‌گونه بار می‌آورند. معلم به‌دانش‌آموز می‌گوید امروز صبح که از خانه می‌آید تا اینجا آن چیزهایی را که می‌بینید و برایتان جالب است را بنویسید و بیاورید.

این کم‌کم نگاهش نسبت به‌مسائل یک نگاه عمیق می‌شود. حالا یک خورده جلوتر آمد، آمد در دوره‌ی متوسطه، آمد دانشگاه، آمد در دوره‌ی ارشد، آمد در دوره‌ی دکتری آن وقت آن حرف‌ها و آن مسائلی که آنجا لازم هست معتقد است و می‌داند و عمل می‌کند.

امروز بخشی از دانش‌آموزان ما استثنایی هستند. آیا آموزش‌های این کودکان باید به‌روش‌های گذشته باشد؟ یا بحث‌های جدید برای تربیت آنها مطرح هست. آیا این کودک استثنایی را یا آن دانش‌آموز تیزهوش را هم چنان بایستی از بقیه‌ی دانش‌آموزان جدا کنیم یا نه؟

شما همین مدارس تیزهوشانمان را نگاه کنید. یک کاری را بیست سال پیش شروع کردیم و همان را داریم ادامه می‌دهیم. اصلاً کاری هم به‌دنیا نداریم. الحمدلله بعضی از مسؤولان هم این قدر سرگرم هستند که اصلاً کاری به‌این کارها ندارند. دارند یک روالی را طی می‌کنند.

آیا همین درست است؟ آیا تغییراتی بایستی ایجاد بشود؟ آیا تغییر رویه‌ای باید باشد؟ این دانش‌آموز ما چی شد؟ این دانش‌آموز ما به‌کجا رسید؟ کجا رفت؟ به‌نتیجه رسید؟ نرسید؟ چکار کردیم؟ برای دانش‌آموز استثنایی‌مان امروز یک بحثی مطرح هست که دیگر دانش‌آموز استثنایی را از بقیه‌ی دانش‌آموزان جدا

نکنید. آیا آموزش و پرورش ما این آمادگی را دارد؟ آموزش برای همه امروز واقعا مسأله این نیست که ما آموزش و پرورش را برای قشری و برای گروهی انجام می‌دهیم. من بارها گفتم بعضی از دوستان می‌گویند آقا چرا آن روزهایی که ما مدرسه می‌رفتیم بچه‌ها این طور نبودند؟ که جوابش روشن است. آن روزهایی که من و شما مدرسه می‌رفتیم - حالا من که خیلی فاصله با مدرسه رفتن نیست - شماها که یک مقداری فاصله‌ی بیشتر دارید، آن روزهایی که ما مدرسه می‌رفتیم فقط بخشی از دانش‌آموزان مدرسه می‌رفتند! پوشش دوره‌ی ابتدایی چقدر بود؟ دو سوم دانش‌آموزهایی که در متوسطه بایستی می‌بودند، نبودند. کمتر از یک سوم بودند که آنانی بودند که خیلی علاقه‌مند بودند، با انگیزه به مدرسه می‌آمدند. آیا امروز هم همین طور است؟ نه امروز همه‌ی بچه‌ها آمده‌اند.

امروز در دوره‌ی ابتدایی استان اصفهان تقریباً همه‌ی بچه‌ها تحت پوشش هستند. در دوره‌ی راهنمایی استان اصفهان نود و چند درصد بچه‌ها به مدرسه آمده‌اند. در دوره‌ی متوسطه‌مان الحمدلله جهت مثبتی از نظر پوشش تحصیلی دارد. خوب حالا شما با این تنوع که می‌گوییم بچه‌ها با هم یکسان نیستند. دیگر کلاس درس امروز نمی‌تواند کلاس درس دیروز باشد و بایستی اصلاً با یک نگاه دیگری به موضوع نگاه کرد و این چه جوری ممکن است؟ آیا فقط از طریق این که مثلاً دوستان دانشگاهی‌مان، دوستان محقق‌مان در درون آموزش و پرورش تحقیق کنند و یا هر معلمی؟ هر معلمی بایستی کلاس درسش را ببیند. بچه اصفهان با بچه‌ی جرقویه متفاوت است. بچه‌ی جرقویه با بچه‌ی فریدونشهر متفاوت است. بچه‌ی جنوب شهر اصفهان با بچه‌ی شمال شهر اصفهان اینها همه متفاوت هستند. پس بنابراین همه‌ی معلم‌ها باید در این زمینه فعال شوند و اگر بحثی تحت عنوان معلم پژوهنده و امثال اینها مطرح می‌شود، همه به این جهت است.

امروز مسأله‌ی رابطه‌ی بین حقوق دانش‌آموز و حقوق معلم بسیار مهم است. می‌دانید گاهی اوقات گله‌هایی که می‌شود، معلم گله می‌کند، مدیر گله می‌کند، می‌گویند آقا آن زمانی که دانش‌آموز بودیم، این طور نبود چرا امروز این طور شده است.

بحث خانواده‌ها، مسائلی که شما در خانواده‌ها دارید، در مدرسه دارید، تربیت در خانواده، تربیت در مدرسه، تعارض‌هایی که با هم دارد. اینها مسائلی است که ما را شدیداً بایستی بکشاند روی این خط که چقدر نیازمند امر پژوهش و تحقیق هستیم و البته این طرف قضیه هم مشکلاتی است که متأسفانه این مشکلات هم

نمی‌دانیم با چه زبانی بایستی تفهیم کنیم.

ما باید به این نیاز برسیم و حداقل مشکلاتمان را بدانیم. اگر بتوانیم مشکل را بفهمیم به نظر می‌رسد خیلی هنر کرده‌ایم. این که بتوانیم مسأله‌یابی کنیم و بدانیم که اصلاً چند تا از معلم‌های ما در کلاس درس خودشان می‌توانند مسأله‌یابی داشته باشند. مسائلشان چیه است. مدیر مدرسه‌ی ما آیا توانسته است مسأله‌های خودش را روشن کند و بلند بگوید این‌ها مسأله‌های من است. البته ممکن است بعضی‌هاش مسأله باشد، بعضی‌هاش هم نباشد، ولی کار را انجام بدهید.

رئیس، معاون ما، کارشناس ما، رئیس سازمان ما، وزیر ما همه، فرق نمی‌کند، واقعاً می‌توانند این مسأله‌ها را به درستی تشخیص بدهند. این‌هاست که ان‌شاءالله امیدوار هستیم از رهگذر هفته‌ی پژوهش بتوانیم به این مسائل برسیم. آموزش و پرورش اصفهان گام‌هایی را برداشته که این گام‌ها و استمرار این گام‌ها و تقویت این گام‌ها و تحقق این گام‌ها شدیداً نیازمند این مسأله است.

حالا به عنوان نمونه عرض کنم، شما در استان یک حرکتی را انجام دادید تحت عنوان مدارس پیشرو. برای اینکه در حقیقت هدف این بوده که ما شیوه‌های مدرسه‌داریمان را آرام آرام تغییر بدهیم. الگوبردازی جدید کنیم. ده تا مدرسه بیست تا مدرسه شد صدتا، دویست تا، سیصدتا، بیش از سیصدتا. حالا آرام آرام می‌بینیم این مدرسه‌داری که من از مدیر خودم یاد گرفتم، دیگر مدرسه‌داری امروز نیست.

مسائلی مثل مدرسه‌ی موفق، مثل ایجاد مراکز تحقیقات معلمان، پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی، انجمن‌های علمی معلمان و امثال این‌ها نشان می‌دهد که این گام‌ها برداشته شده ولی ما امروز نیازمند این هستیم که این گام‌ها تقویت شود و این گام‌ها توسعه پیدا کند و این گام‌ها بیشتر در خدمت تعلیم و تربیت و تحقق اهداف تعلیم و تربیت قرار گیرد. امیدوار هستم که ان‌شاءالله از این هفته نهایت استفاده بشود و امیدوار هستیم که پژوهش‌هایی که انجام شده، از سوی دوستان مطالعه شود و امیدوار هستیم برای این که بتوانیم آن‌ها را به کار ببندیم ذهن ما نسبت به آن‌ها فعال شود و این که بتوانیم این‌ها را به کار ببندیم. مجدداً از همه‌ی شما تشکر و سپاس‌گذاری می‌کنم. هفته‌ی پژوهش بر همه‌ی کسانی که پژوهشگرند، پژوهش را دوست دارند و می‌خواهند بر مبنای پژوهش حرکت کنند مبارک باشد. روز تولد امام رضا علیه السلام است با این فرض که در حرم آقا امام علی ابن موسی‌الرضا هستیم خدمتشان سلامی می‌کنیم و به روح مقدسشان صلوات می‌فرستیم.